

Bedebayeva Maira Yersultanovna – Postdoctoral fellow of the Department of Computer Science, Ozbekali Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Republic of Kazakhstan, 160012 Shymkent, 13 Baitursynov Str., tel.: +7(701)7562193; e-mail: bedebayeva@mail.ru.

Қадирбаева Роза Изтлеуовна – педагогика ғылымдарының докторы, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, математика кафедрасының доценті, педагогика ғылымдарының докторы, Қазақстан Республикасы, 160012 Шымкент қ, Байтұрсынов көшесі, 13; тел.: +7(701)0241959; e-mail: roza-1961@mail.ru.

Бедәбаева Майра Ерсұлтановна – постдокторант, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, информатика кафедрасының постдокторанты, Қазақстан Республикасы, 160012 Шымкент қ, Байтұрсынов көшесі, 13; тел.: +7(701)7562193; e-mail: bedebayeva@mail.ru.

FTAMP 14.31.09

ӨОЖ 371.1

https://doi.org/10.52269/22266070_2024_2_165

«ЕҢБЕККЕ БАУЛУ» ПӘНІН ОҚЫТУДА БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ЖОЛДАРЫ

Қасимова М.А – 8D01301 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі білім беру бағдарламасының докторанты, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Қазақстан Республикасы.

Ахатаева Ұ.Б. – PhD, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, бастауышта оқыту әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы, Қазақстан Республикасы.

Есназар А.Ж. – PhD, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, бастауышта оқыту әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы, Қазақстан Республикасы.

Қуанышбаева З.Б. – педагогика ғылымдарының кандидаты, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, бастауышта оқыту әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы, Қазақстан Республикасы.*

Білім беру процесінде білімді шығармашылықпен қолдана білу дағдысын меңгерген оқушы тұлғасын қалыптастыру мәселесі өзекті әрі зерттеуді қажет ететін мәселенің бірі. Өйткені, шығармашылық іс-әрекеті қалыптасқан тұлға қоғамды өзгертуге және өз қызметінің субъектісіне айналуға қабілетті болып табылады. Мақаланың өзектілігін анықтауда нормативтік құжаттарға, білім алушының шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыру мәселесін зерттеген отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектеріне талдау жүргізіліп, «шығармашылық іс-әрекет» ұғымына анықтама ұсынылды. Сондай-ақ, бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың мотивациялық, шығармашылық-танымдық, интеллектуалдық секілді компоненттері, өлшемдері мен көрсеткіштері анықталды. Зерттеудің мақсаты – оқу процесінде өзінің мақсаты мен сенімі, стандартты емес ойлау дағдысы, өзін-өзі көрсетудің барлық түрлеріне әкелетін әмбебап оқу әрекеттері бар шығармашылыққа негізделген іс-әрекеттерді қалыптастыруға мүмкіндік беретін жолдарды таныту.

Тәжірибелік-эксперимент жұмыстарына №49 жалпы орта мектебінің 2 сыныптың («А» және «Б») 63 оқушысы қатысты. Зерттеу барысында тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың үш кезеңі (анықтау, қалыптастыру, бақылау) іске асырылды. Анықтау кезеңінде П.Торренстің «Шығармашылық ойлауға арналған әдістемесі» арқылы алғашқы деңгейі анықталып, қалыптастыру кезеңінде шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың үш жолы: бірінші – Project based learning (PBL) технологиясын қолдану; екінші – медиа ресурстарды қолдану; үшінші – STEM арқылы оқу жолдары қарастырылды. Бақылау кезеңіндегі салыстырмалы зерттеу нәтижелері қалыптастыру кезеңінде жүргізілген жұмыстардың нәтижелі болғандығын көрсетті.

Түйінді сөздер: бастауыш сынып оқушылары; шығармашылық іс-әрекет; еңбекке баулу; танымдық қабілет; шығармашылық ойлау.

ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ

Қасимова М.А. – обучающийся докторантуры по образовательной программе 8D01301 Педагогика и методика начального обучения, Южно-Казахстанский педагогический университет имени О.Жанибекова, Республика Казахстан.

Ахатаева У.Б. – PhD, старший преподаватель кафедры методика начального обучения, Южно-Казахстанский педагогический университет имени О.Жанибекова, Республика Казахстан.

Есназар А.Ж. – PhD, старший преподаватель кафедры методика начального обучения, Южно-Казахстанский педагогический университет имени О.Жанибекова, Республика Казахстан.

Куанышбаева З.Б.* – кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры методика начального обучения, Южно-Казахстанский педагогический университет имени О.Жанибекова, Республика Казахстан

Проблема формирования личности учащегося, владеющего навыками творческого применения знаний на практике, является одной из актуальных и заслуживающих исследования вопросов, поскольку личность со сформированными навыками творческой деятельности способна внести изменения в общественное развитие и стать субъектом своей деятельности. В процессе выявления актуальности вопроса был проведен анализ нормативных документов, работ отечественных и зарубежных ученых, изучавших проблему формирования творческой деятельности обучающегося, и было предложено определение понятию «творческая деятельность». Также были охарактеризованы такие компоненты формирования творческой деятельности младших школьников, как мотивационная, творчески-познавательная, интеллектуальная, и определены их критерии и показатели. Цель исследования – выявить пути, позволяющие в учебном процессе формировать творческие действия, имеющие свою цель и убеждения, нестандартные навыки мышления, универсальные учебные действия, ведущие ко всем видам самовыражения.

В опытно-экспериментальной работе приняли участие 63 ученика 2 класса («А» и «Б») общей средней школы №49. В ходе исследования были реализованы три этапа опытно-экспериментальной работы (констатирующий, формирующий, контрольный). На этапе выявления был определен первый уровень через «методику творческого мышления» П. Торренса, рассмотрены три пути формирования творческой деятельности на этапе формирования: первый – использование технологии Project based learning (PBL); второй – использование медиа ресурсов; третий – обучение через STEM. Результаты сравнительного исследования за период наблюдения показали, что работы, проведенные в период формирования, были результативными.

Ключевые слова: ученики начальной школы; творческая деятельность; трудовое обучение; познавательная способность; творческое мышление.

WAYS TO FORM THE CREATIVE ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS DURING THE HANDICRAFT LESSONS

Kassimova M.A. – PhD student, “8D01301 – Pedagogy and primary education methodology” educational program, Ozbekali Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Republic of Kazakhstan.

Akhatayeva U.B. – PhD, Senior Lecturer of the Department of primary education methodology, Ozbekali Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Republic of Kazakhstan.

Yesnazar A.Zh. – PhD, Senior Lecturer of the Department of primary education methodology, Ozbekali Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Republic of Kazakhstan.

Kuanyshbayeva Z.B.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of primary education methodology, Ozbekali Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Republic of Kazakhstan.

The problem of shaping personality of a student possessing the skills of creative knowledge application in the educational process demands attention and investigation. A person equipped with such skills can enact changes in societal development and become an active participant in the process. To assess the relevance of the article, an analysis of regulatory documents and research by both domestic and foreign scientists working in this field was conducted. Consequently, definitions of the concept of "creative activity" were proposed. Additionally, the article described components essential for developing creative activities in young students, including motivational, creative-cognitive, and intellectual aspects, and outlined their criteria and indicators. The goal of the study is to identify methods for fostering creative actions in the educational process. These actions should be purposeful and principled, encourage unconventional thinking skills, and support universal learning activities that lead to various forms of self-expression.

The experimental cohort comprised 63 students of 2nd grade (groups "A" and "B") of the General Secondary School № 49. The experimental work was divided into three stages: ascertaining, forming, and controlling. At the ascertainment stage, a new level was determined using the methodology of creative thinking by P. Torrens, while at the formation stage, three approaches were considered: project-based learning (PBL), utilization of media resources, and STEM learning. The results of the comparative analysis demonstrated the effectiveness of the work during the formation stage.

Key words: primary students; creative activity; handicraft lessons; cognitive ability; creative thinking.

Кіріспе. Қазіргі білім беру парадигмасының өзгеруіне байланысты білімді шығармашылықпен қолдана білу дағдысын меңгерген оқушы тұлғасын қалыптастыру мәселесі өзекті әрі зерттеуді қажет ететін тақырыптардың бірі болып табылады. Себебі, шығармашылық қабілеті дамыған адам қоғамды өзгертуге және өз қызметінің субъектісіне айналуға қабілетті тұлға болып табылады.

Осы орайда, бастауыш білім берудің жалпыға міндетті білім беру стандартында сыни тұрғыдан ойлау, шығармашылық іс-әрекет пен шығармашылық ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқушының табиғи қабілеттері мен шығармашылық әлеуетін арттырудың қажеттілігін көрсетеді [1]. Бұл бағыттағы қажеттіліктер тақырыптың өзектілігін көрсетеді.

Бұған сәйкес, бастауыш сынып оқу бағдарламаларының білім беру мазмұнында шығармашылық әлеуетті және музыкалық шығармашылық қабілетті қалыптастыруда шығармашылық жобаларды, өнердің түрлері, стильдері мен жанрларын қолдану мәселесі негізге алынады [2, 3 б.]. Ендеше, білім беру мазмұнында шығармашылық іс-әрекетті қалыптастыруға бағытталған тапсырмалардың қарастырылғанын байқауға болады.

Олай болса, білім беруде жаңашылдыққа бағытталған қызметтің бірі – шығармашылық іс-әрекет. Олай деуге негіз бар, себебі шығармашылық іс-әрекет оқу процесінде инновациялық және прогрессивті идеяларды алға тартып, өзін-өзі дамытудағы әмбебап оқу әрекеттерін қалыптастыруды қамтиды.

Мақаланың мақсаты: «Еңбекке баулу» пәнін оқытуда бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың теориялық негіздерін айқындап, «Еңбекке баулу» пәнін оқытуда шығармашылық іс-әрекетті қалыптастырудың жолдарын айқындау.

Мақаланың міндеттері: зерттеу мәселесін зерттеген ғалымдардың еңбектеріне талдау, талдау нәтижесінде «бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық іс-әрекеті» ұғымын нақтылау, бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың компоненттері, өлшемдері мен көрсеткіштерін анықтау және шығармашылық іс-әрекетті қалыптастырудың: бірінші – Project based learning (PBL) технологиясын; екінші – медиа ресурстарды; үшінші – STEM арқылы оқу жолдарын қарастыру.

Материалдар мен әдістер. Зерттеудің теориялық негіздерін айқындауда біршама ғалымдардың еңбектеріне шолу жасадық. Атап айтсақ, Г.М.Назирова, Н.Ю.Шарибаев, В.М.Гребенникова, Т.В.Черноусова, отандық зерттеушілер А.Е.Ахметсапа, Д.М.Сарсекулова, Г.Таттибаева және т.б. ғалымдардың еңбектеріне талдау жасалынды.

Г.М. Назирова және бірлескен авторлардың пікірінше, «шығармашылық тұлғаны қалыптастырудың негізгі жолы – жас ұрпақтың шығармашылық белсенділігін ынталандыратын педагогикалық шарттарды қолданудың нәтижесінде жететін шығармашылық әлеуетін дамытуға бағытталған оқу-тәрбие процесін бағдарлау» деп түсіндіреді. Сондай-ақ, шығармашылық тұлғаны тәрбиелеуде мынадай бағыттардағы қызмет ықпал етеді деп болжайды:

Бірінші – білім алушыларды әртүрлі шығармашылық іс-әрекетке қосу;

Екінші – білім алушылардың жеке құндылығымен ерекшеленетін іс-әрекеттің жаңа түрлерін меңгеруге және сйкестендіруге мүмкіндік беретін білік пен дағдыларды жетілдіру;

Үшінші – адамгершілік құндылықтарын қалыптастыруға ықпал ететін, қарым-қатынас пен ынтымақтастыққа негізделген шығармашылық бірлестіктерді ұйымдастыру [3, 338 б.]. Бұл бағыттарды біз де зерттеу барысында негізге алатын боламыз.

Қырғыз елінің профессоры Н.Ю. Шарибаев және қосалқы авторлардың зерттеуінде инновациялық технологиялар арқылы білім алушылардың шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыруда шығармашылық процессті ұйымдастыру мәселесі қарастырылады [4, 838 б.]. Бұл бағыттағы зерттеу шығармашылық іс-әрекеттің басымдылығын тануға негізделген және оқу-танымдық процессті ұйымдастырудың жүйе құраушысы ретінде қарастырады.

В.М. Гребенникова және өзге ғалымдардың зерттеуі мектеп және ЖОО-ның білім алушылардың шығармашылық әлеуетін жетілдіруге бағытталған. Зерттеудің нәтижелері білім алушылардың дербес ілгеріленуіне, мәселені көру қабілетін арттыру, сарапшылық талқылау мәдениетін дамыту, бейресми білім беру ортасында туындайтын стандартты емес шешімдерді қабылдау, коммуникативті құзыреттілік деңгейін арттыруға мүмкіндік береді [5, 333 б.]. Бұл зерттеу шығармашылық іс-әрекетті қалыптастыра алады. Себебі, біздің түсінуіміз бойынша әрекеттер саналы түрде шығармашылыққа ауысу мүмкіндігіне ие.

Шығармашылық іс-әрекет пен шығармашылық белсенділік деңгейлерінің классификациясын Т.В. Черноусова ұсынды: «репродуктивті жеткілікті, репродуктивтіліктің жоғары жылдамдығы, репродуктивті-шығармашылық, шығармашылық-жеткілікті, шығармашылықтың деңгейі жоғары». Біз автордың ұсынған деңгейлерін зерттеу барысында назарда ұстаймыз.

А.Е. Ахметсапа өзінің зерттеуінде болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін кәсіби шығармашылық іс-әрекетке даярлаудың мүмкіндіктерін қарастыра отырып, шығармашылық іс-әрекетті жүзеге асырудағы дайындығы, шығармашылықты дамытуға бағытталған ресурстар мен білім беру технологияларды қолдану деңгейі, проблемалары мен қиындықтары, білім алу қажеттілігі жайында қарастырылған [6, 33 б.]. Бұл бағыттағы зерттеуден біз, шығармашылықты іске асырудағы бірізділік, арнайы

әдістемелік білімнің қажеттілігі, теория мен тәжірибелік дайындығының бірлігінің болуы шығармашылықты қалыптастыруға мүмкіндік беретінін айтамыз.

Ақпараттық білім беру кеңістігінде цифрлық білім беру ресурстарын қолдану арқылы шығармашылық іс-әрекетті қалыптастырудың мүмкіндіктерін Д.М. Сарсекулова зерттеулерінде қарастырған. Оның пікірінше, білім берудегі геймификация, online test pad платформасы, padlet онлайн тақтасы, Quizizz, мультимедиялық презентация және т.б. шығармашылық қабілетті қалыптастыруға ықпал етеді [7, 231 б.]. Әрине, мұғалімнің шығармашылық қызметке дайындығы мультимедиялық технологияларды меңгеріп қана қоймай, оны іске асыруға білігі мен білімі болған жағдайда ғана шығармашылық іс-әрекеті бар деп пайымдауға болады.

Г. Таттибаева өзінің мақаласында көркем еңбек пәнін оқытуда шығармашылыққа деген ұмтылыс және белсенділікті жолға қоюдың нәтижесінде шығармашылық іс-әрекет қалыптасады деп көрсетеді [8, 64 б.]. Демек, шығармашылық әлеуетті көтеруде шығармашылыққа негізделген әрекеттерді күнделікті оқу процесінде іске асыру қажет. Мұндағы шығармашылықты талап ететін әрекеттер деп отырғанымыз, мақсат қою, жоспарлау, танымдық қызығушылық, бақылау, бағалау және т.с.с. [9, 210 б.].

Ғалымдардың еңбектерін талдау нәтижесінде біз, «бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық іс-әрекеті – мәселені шешуде өзіндік ойы мен пікірі, өзінің айқын мақсаты мен сенімі, стандартты емес ойлау дағдысы бар іс-әрекеттің түрі» деп анықтама ұсынамыз.

Ендеше, отандық және шетелдік ғалымдардың зерттеулерін талдау барысында бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық іс-әрекетін (бұдан әрі қарай БСОШӘ) қалыптастырудың компоненттері, өлшемдері мен көрсеткіштерін анықтадық. Бұл құрылымның кезеңдеріне тоқталайық (кесте 1).

Кесте 1 – Бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың компоненттері, өлшемдері мен көрсеткіштері

Компонент	Өлшемдері	Көрсеткіштері
1	2	3
Мотивациялық	Шығармашылыққа ұмтылыс	- маңызды нәрсе жасауға ұмтылыс; - жаңа идея ұсынуға деген талпыныс; - оқуға деген белсенділік ұстанымы.
Шығармашылық-танымдық	Когнитивті білім	- шығармашылық белсенділігі мен танымдық білімі; - жаңа ақпаратты меңгеру; - ақпаратты өңдеу, түрлендіре білу.
Интеллектуалдық	Шығармашылық ойлау	- зияткерліктің жоғары деңгейіне жетудегі шығармашылық әрекеті; - мәселені шешудегі әмбебап оқу әрекеттері; - білімді шығармашылықпен қолдана алу.

Бұл ұсынылған көрсеткіштер оқушыларды жаңа идея ұсыну арқылы жаңашылдыққа деген талпынысты, шығармашылық белсенділікті арттырып, когнитивті процестердің нәтижесінде білім жинақтауды, зияткерліктің жоғары деңгейіне жетудегі шығармашылық әрекеттері іске асыруды қажет етеді.

Олай болса, біздің зерттеу жұмысымыздың басты мақсаты – оқу процесінде өзінің мақсаты мен сенімі, стандартты емес ойлау дағдысы, өзін-өзі көрсетудің барлық түрлеріне әкелетін әмбебап оқу әрекеттері бар шығармашылыққа негізделген іс-әрекеттерді қалыптастыруға мүмкіндік беретін жолдарды таныту. Бұл мақсатқа жетуде үш жолды қарастырдық. Атап айтсақ, бірінші – Project based learning (PBL) технологиясын қолдану; екінші – медиа ресурстарды қолдану; үшінші – STEM арқылы шығармашылық іс-әрекетті қалыптастыратын боламыз.

Мектептің оқу процесіне шығармашылыққа негізделген процесті іске асыру кезінде оқушылардың өзін-өзі ұстауы, жоспарлай алуы, өзгелермен қарым-қатынасы, ортада еркін сезінуі нәтижесінде қандай өнім алды деген сұрақтың төңірегінде бақылау әдісін жүргізіп, шығармашылық іс-әрекетін анықтау мақсатында диагностикалық әдіс жүргізілді.

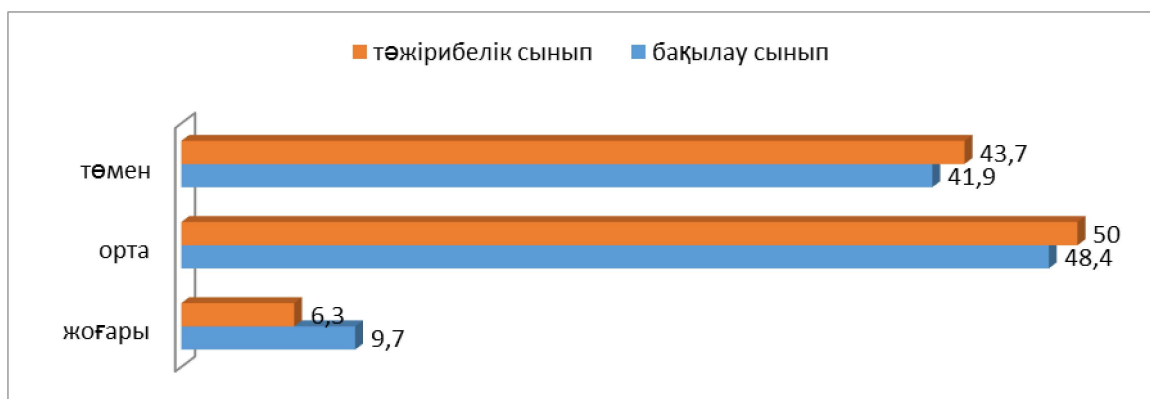
Нәтижелер және талқылау. Тәжірибелік-эксперимент жұмыстарына №49 жалпы орта мектебінің 2 сыныптың («А» және «Б» сыныбы) оқушылары қатысты. Тәжірибелік-эксперименттік жұмыс үш кезеңде жүргізілді.

Анықтау кезеңінде – білім алушылардың шығармашылық іс-әрекетін анықтау мақсатында П.Торренстің «Шығармашылық ойлауға арналған тесті» қолданылды [10, 30 б.]. Бұл әдістемедегі шығармашылықтың негізгі көрсеткіштері: өнімділік, икемділік, түпнұсқалылық, өңдеу. Білім алушылардың нәтижелерінің талдамасын келесі кестеде ұсынамыз (кесте 2).

Кесте 2 – П.Торренстің «Шығармашылық ойлауға арналған тест» (анықтау кезеңі)

Деңгейлері	Бақылау сыныбы		Тәжірибелік сынып	
	Пайыздық көрсеткіші	Оқушы саны	Пайыздық көрсеткіші	Оқушы саны
	n=31		n=32	
1	2	3	4	5
жоғары	9,7%	3	6,3%	2
орта	48,4%	15	50%	16
төмен	41,9%	13	43,7%	14

Кестедегі көрсетілген мәліметтердің диаграмма түріндегі көрінісі төмендегідей (сурет 1).

Сурет 1 – П.Торренстің «Шығармашылық ойлауға арналған тесті» (анықтау кезеңі)

Анықтау кезеңінде жоғары деңгей бақылау сыныбында – 9,7%, тәжірибелік сыныпта – 6,3% берілді. Демек, мұндай оқушылар шығармашылық ойлауға бейім, алуан түрлі жаңа идеяларды ортаға салу, мәселені әр қырынан сипаттау қасиеттеріне ие. Орта деңгейі бақылау сыныпта – 48,4%, тәжірибелік сыныпта – 50% көрсетті. Олар жаңа идеяларды алға қою мүмкіндігіне ие, бірақ мұғалімнің нұсқауымен іске асады. Сондай-ақ, мәселені бір бағытта ғана шешуге талпынады. Бақылау сыныбындағы білім алушылардың 41,9% пайызы төмен деңгейді көрсетті (тәжірибелік сыныбы – 43,7%). Мұндай білім алушылар мәселені бір қырынан екіншісіне өту қабілетін сипаттауда қиындыққа тап болады. Жаңа, алуан түрлі ерекше идеяларды ұсына алмайды.

Бұл олқылықтардың орнын толтыру мақсатында қалыптастыру кезеңі іске асырылды. Бұл кезеңде білім алушылардың шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыру мақсатында оқу процесінде 2023-2024 оқу жылының I, II тоқсан бойы сабақ жүргізілді.

Тәжірибелік-эксперименттік жұмыс 2 сыныптың «Еңбекке баулу» пәні аясында жүргізілді. Еңбекке баулу сабағы білім алушыларды еңбекке, шеберлікке, шығармашыққа баулиды. Олай болса біз, шығармашылық іс-әрекетті Project based learning технологиясы арқылы қалыптастырудың жолдарын қарастыратын боламыз.

Бірінші жолы – *Project based learning (PBL) технологиясының* нәтижесі шығармашылық әрекеттің мәдени маңызды өнімі болып табылады. Бұл технологияны іске асыру барысында мұғалім танымдық, эстетикалық және көркемдік-шығармашылық әрекеттерді өзара байланыстыра отырып, танымдық қызығушылық пен шығармашылықтың көрінісін үйретеді. Бұл технология нақты сабақ барысында кездесетін қиындықтар мен мәселелерге қатысты жобаларды тарту арқылы білім, білік, дағдыны дамытуға мүмкіндік беріп, өзін-өзі қамтамасыз ететін креативті және сыни ойлаушы болуға дайындайды. Сондай-ақ, PBL көмегімен білім алушылар тереңінен ойлана отырып, шынайы, күрделі және тартымды мәселені зерттей отырып, оған жауап береді. Демек, бұл шығармашылық іс-әрекетті негіздеп зерттеуге бағыттайды [11, 12, 13].

Project based learning технологиясы көрме жобасын ұйымдастыру арқылы іске асады. Мәселен, оқу мақсатына «2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат жинау және жұмыстың эскизін жасау» жетуде білім алушылар түрлі түсті кептірілген жапырақтарды жинап, зерттеу жүргізеді. Шығармашылық іс-әрекетті қалыптастыруға бағытталған тапсырмалар ұсынылады:

1-тапсырма. Жапырақты қалай кептіруге болатыны түсіндір (күзгі жапырақтарды газет немесе кітап парағының арасына салып кептіреді деген пікірлер білдіреді).

2-тапсырма. Әр түрлі пішіндегі жапырақтарды фигуралармен салыстыр.

3-тапсырма. Кептілірген жапырақтар арқылы жануарларды бейнеле.

4-тапсырма. Жапырақтан қандай пішіндер құрастыруға бағытталған шығармашылық идея ойластыр.

5-тапсырма. Жоба бойынша зерттеудің нәтижелерін ұсын (кескіндеме, графика, мүсін, дизайн, сәулет өнері ретінде ұсынады).

Білім алушылар шығармашылық идеяларын іске асыра отырып жапырақтан әр түрлі жануарлардың эскизін жасап және бейнелеп, көрме жобасы ұйымдастырылды. Шығармашылық іс-әрекетке бағытталған көрме жобасында жапырақтардан бейнеленген жануарлардың, күзгі жапырақтардан жасалған коллаж, табиғи материалдардан жасалған аппликациялар және т.б. таныстырылды. Сонымен қатар, жобалар кескіндеме, графика, мүсін, дизайн, сәулет өнері ретінде ұсынылды. Бұл бағыттағы жоба жұмыстары білім алушылардың әртүрлі шығармашылық іс-әрекетті дамытуға жағдай жасауды, шығармашылық белсенділікке деген қажеттілікті қалыптастыруды, қоршаған ортаны танып білуге, әр білім алушының жеке тұлғасын дамытуға және шығармашылықпен өзін-өзі көрсетуге жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Екінші жолы – білім алушылардың шығармашылық іс-әрекетін *медиа ресурстарды қолдану* арқылы ақпаратқа бай зерттеу және шығармашылық түрлендіру өрісін құруды, бейнелеу мәдениетін дамытуға, эксперимент және ойын арқылы әр түрлі ақпаратты білуді қамтамасыз етеді. Заманауи медиа ресурстарына: виртуалды мұражайлар, электронды энциклопедиялар, суретшілердің, мүсіншілердің шығармашылығы, тарихи мен мәдениеті туралы электронды презентациялар және т.б. жатқызамыз. Мәселен, виртуалды мұражай әдісін [14, 360 б.] қолдану арқылы «Натюрморт», «Пейзаж», «Мүсін жасау», «Ұлттық ыдыс-аяқ жасау өнері» тақырыптарға байланысты шығармалар мен визуалдық мәтіндер, сондай-ақ, әлемдегі ең керемет мұражайлар таныстырылды. Дегенмен, виртуалды экскурсиялар білім алушылардың оқуға деген ынтасы мен ұмтылысын арттырып қана қоймайды, сонымен қатар, ғылымды, тарихты және өнерді зерттеуге бағыттайды. Ортақ тақырыптардың негізінде пәнаралық байланыс іске асады.

1-тапсырма. Онлайн экскурсиядан алған әсерлеріне сүйене отырып мәтін құра.

2-тапсырма. Rain программасында сурет сал.

3-тапсырма. С.Асановтың «Қошақан» әнін тыңдап, мақта, қайшы, қалам, кілей, қағаз арқылы бейнесін жаса.

4-тапсырма. Мақтаның шығу тарихы туралы видео көріп, оның тарихы туралы мәтін құрастыр.

5-тапсырма. Виртуалды мұражайдан алған мәлімет туралы презентация дайында.

Үшінші жолы – *STEM білім беру жағдайында* шығармашылық іс-әрекетті қалыптастыру. Бастауыш сыныптың білім беру процесіндегі заманауи тенденцияларының бірі – білім алушылардың әр түрлі ғылым салаларын қамтамасыз ететін STEM (ғылым, технология, инженерия, математика) жағдайында білім беру [15]. Бұл бағыттағы тапсырмалар білім алушылардың көркемдік және техникалық шығармашылық мәселелерін шешуді біріктіреді. Әр түрлі ғылым салаларын қолданудың нәтижесінде жасалған жоба ақпараттық-коммуникациялық, цифрлық және медиа-технологияларды дамыту, шығармашылық іс-әрекетті синтездеу негізінде өнімді іс-әрекетті ұйымдастыру арқылы қол жеткізуге болады.

STEM білім беру жағдайында шығармашылық іс-әрекетті қалыптастыруға бағытталған тапсырмалар.

1-тапсырма. «Жасанды және табиғи заттардан бұйым жасау» жобасы аясында таспа, түйме, табиғи материалдардан қаламсалғыш, су құйғыш және т.б. заттарды жасайды.

2-тапсырма. «Қағаздың сыры» жобасы аясында қағазды әр түрлі тұрғыда сипаттайды. Эксперимент жасау арқылы қағазды бүктеуге болады, қағазды сулайды, қағаз арқылы әр түрлі геометриялық фигураларды жасайды және т.б. әрекеттер орындалады. Экологиялық білім беру саласында эксперимент әдісінің маңызы зор. Сондай-ақ, судың, тастың, құмның, ауаның қасиеттерін, олардың бір-бірімен байланысын тануға және қоршаған ортамен байланысын зерттеуге мүмкіндік береді.

Бұл бағытта алынған білім білім алушының бойында өмір бойы сақталады, өйткені эксперимент барысында процесті өзі бақылап, өзі басқарып, оны эмоционалды түрде сезініп, болжам жасап, нәтижесін көреді.

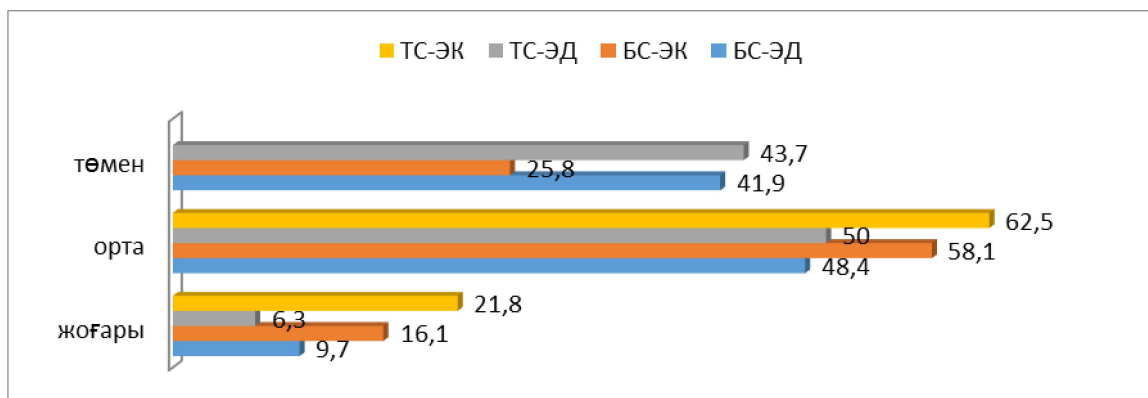
Осындай бағыттағы тапсырмалар білім алушылардың танымдық пен шығармашылық әрекеттеріне әсері мол деп білеміз.

Тәжірибелік-эксперименттік жұмысты қорытындылауда – бақылау кезеңі жүргізілді. Ендеше, бірнеше ай бойы жүргізілген жұмыстардың нәтижесінің тиімділігін анықтау мақсатында диагностикалық әдістемені қайта алдық. Оның салыстырмалы нәтижесі төмендегідей мәліметті көрсетті:

Кесте 3 – П.Торренстің «Шығармашылық ойлауға арналған тест» (анықтау кезеңі)

Деңгейлері	Бақылау сыныбы				Тәжірибелік сынып			
	n=31				n=32			
	ЭД		ЭК		ЭД		ЭК	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
жоғары	9,7%	3	16,1%	5	6,3%	2	21,8%	7
орта	48,4%	15	58,1%	18	50%	16	62,5%	20
төмен	41,9%	13	25,8%	8	43,7%	14	15,7%	5

Кестедегі көрсетілген мәліметтердің диаграмма түріндегі көрінісі төмендегідей (сурет 2).

Сурет 2 – П.Торренстің «Шығармашылық ойлауға арналған тесті» (бақылау кезеңі)

Бақылау кезеңіндегі салыстырмалы нәтижелерді талдау: бақылау және тәжірибелік сыныптың арасында айырмашылық байқалды. Демек, тәжірибелік сыныпта жоғары деңгей 5 білім алушыға артып, 21,8% құрады; орта деңгейдегі білім алушылардың саны 4 оқушыға артып, 62,5% құрады; ал, білім алушылардың саны 9 оқушыға кеміп 15,7% төменгі деңгей көрсетті. Олай болса, бұл көрсеткіштер тәжірибелік сыныпта жүргізілген жұмыстардың нәтижелі болғандығын көрсетеді.

Қорытынды. Білім беру процесінде шығармашылыққа бағытталған әрекеттерді орындау білім алушыны белсенді қатысушыға айналдырады. Жас ұрпақтың шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың маңызы зор. Ендеше, бұл іс-әрекетті қалыптастыру мәселесі ең өзекті әрі зерттеуді қажет ететін мәселенің бірі болып табылады. Зерттеудің өзектілігін анықтау мақсатында нормативтік құжаттарға, шығармашылықты қалыптастыру мәселесін зерттеген отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектеріне талдау жүргізілді. Талдау нәтижесінде, шығармашылық іс-әрекет – мәселені шешуде жаңа идея ұсына алатын, өзіндік ойы мен пікірі, өзінің айқын мақсаты мен сенімі, стандартты емес ойлау дағдысы мен зияткерліктің жоғары деңгейіне жетудегі шығармашылық белсенділікті қалыптастыруға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың компоненттері, өлшемдері мен көрсеткіштері анықталып, тәжірибелік-эксперименттік зерттеу жұмысының кезеңдері (анықтау, қалыптастыру, бақылау) іске асырылды.

Қорыта келе, анықтау кезеңінде П.Торренстің «Шығармашылық ойлауға арналған әдістемесін» қолдану арқылы шығармашылық іс-әрекеттің алғашқы деңгейі анықталып, қалыптастыру кезеңінде шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың үш жолы: бірінші – Project based learning (PBL) технологиясын қолдану; екінші – медиа ресурстарды қолдану; үшінші – STEM арқылы оқу жолдары қарастырылды. Бақылау кезеңіндегі салыстырмалы зерттеу нәтижелері қалыптастыру кезеңінде жүргізілген жұмыстардың нәтижелі болғандығын көрсетеді.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. **Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын** бекіту туралы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы [Электрондық ресур] URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031> (жүгінген уақыты – 25.01.2024 ж.)

2. **1-4-сыныптарға арналған «Еңбекке баулу» пәнінің оқу бағдарламасы** [Мәтін] / Әдістемелік нұсқаулық – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2023. – 56 б.

3. Назирова. Г.М., Рахимова. Ф.М. Болашақ педагог-тәрбиешілердің шығармашылық қызметін қалыптастырудың әдіснамалық негіздері [Мәтін] /Г.М. Назирова, Ф.М. Рахимова// Экономика және қоғам. – 2023. – №. 1-1 (104). – 334-339 б.
4. Шарипбаев. Н.Ю., Кучкаров. Б.Х., Эргашов. А.К., Абдулхаев. А.А., Муминжонов. М.М. Шығармашылық қызмет дамудың негізі ретінде [Мәтін] /Н.Ю. Шарипбаев, Б.Х. Кучкаров, А.К. Гашов, А.А. Абдулхаев, М.М. Муминжонов// Экономика және қоғам. – 2022. – №. 5-2 (92). – 837-840 б.
5. Гребенникова. В.М., Гребенников. О.В., Игнатович. В.К., Семенова. А.В. Педагогикалық жоғары оқу орнының студенттерімен бірлескен шығармашылық қызмет процесінде жоғары сынып оқушыларының зерттеу мүдделерін дамыту [Мәтін]/В.М. Гребенникова, О.В. Гребенников, В.К. Игнатович, А.В. Семенова// Ғылым мен білім перспективалары. – 2023. – №. 1 (61). – 321-339 б.
6. Ахметсапа. А.Е., Жолтаева. Г.Н., Абуханова А.Б. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін кәсіби-шығармашылық іс-әрекетке даярлаудың алғышарттары [Мәтін] / А.Е. Ахметсапа, Г.Н.Жолтаева, А.Б. Абуханова // Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. Педагогика. Психология. Социология сериясы. – 2023. – №. 3. – 24-36 б.
7. Сарсекулова. Д., Жолтаева. Г., Маилыбаева. Г., Ахметсапа. А. Бастауыш сынып мұғалімінің қашықтықтан оқыту жағдайындағы шығармашылық іс-әрекеті [Мәтін] / Сарсекулова. Д., Жолтаева. Г., Маилыбаева. Г., Ахметсапа. А. // Педагогика және психология. – 2023. – Т. 1. – №. 54.
8. Таттибаева. Г. «Көркем еңбек» пәнінде бейнелеу өнерін оқытуда бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық дамуы [Мәтін] / Г. Таттибаева // Инженерлік графика және кәсіптік білім беру проблемалары. – 2023. – Т. 68. – №. 1. – 63-72 б.
9. Ахметсапа, А., Жолтаева, Г., Uzunboylu, H., Сарсекулова, Д. Шығармашылық бастауыш сынып мұғалімінің кәсіби іс-әрекетінің компоненті ретінде [Мәтін] / A. Akhmetsapa, G. Zholtayeva, H. Uzunboylu, D. Sarsekulova // Pedagogy and Psychology. – 2023. – Т. 55. – №. 2. –204-214 б.
10. Шумакова, Н.Б., Щепланова Е.И., Щербо Н.П. Бастауыш сынып оқушыларының П.Торренс тесттерін пайдалана отырып, шығармашылық дарындылығын зерттеу [Мәтін]/Н.Б. Шумакова, Е.И. Щепланова, Н.П. Щербо//Психология мәселелері. – 2001. – Т. 1. – 27-32 б.
11. Sa'diyah U., Suradji M., Tamaji S.T., Fauziyah N.R. The Effect of Implementing Project Based Learning Assisted by Manipulative Learning Media on Elementary School Students Understanding. *AJER: Advanced Journal of Education and Religion*, 2024, vol. 1(1), pp. 53-61.
12. Rehman N., Zhang W., Mahmood A., Fareed M. Z., Batool S. Fostering twenty-first century skills among primary school students through math project-based learning. *Humanities and Social Sciences Communications*, 2023, vol. 10(1), pp. 1-12.
13. Sun J.A. Project-Based Learning (PBL) Event in a Chinese Rural School: How Can PBL Help Teachers and Students Accomplish Deep Learning? *Research and Advances in Education*, 2023, vol. 2 (4), pp. 59-68.
14. Умралиева. Л.М., Сабырова. А.К. Виртуалды мұражай әдісін қолөнер бұйымдары мен шығармашылық жұмыстарды талдау үдерісінде қолдану [Мәтін] / Л.М.Умралиева, А.К.Сабырова // Ясауи университетінің хабаршысы.– 2023. – Т. 1. – №. 127. – 351-363 б.
15. Zakeri N.N., Hidayat R., binti Yaakub N.F., Balachandran K.S., binti Azizan N.I. Creative methods in STEM for secondary school students: Systematic literature review. *Contemporary Mathematics and Science Education*, 2023, vol. 4(1), ep23003.

REFERENCES:

1. Мектепке dejingi tarbie men okytudyn, bastauysh, negizgi orta, zhalpy orta, tehnikalyk zhane kasiptik, orta bilimnen kejingi bilim berudin memlekettik zhalpyga mindetti standarttaryn bekitu turaly Kazakstan Respublikasy Oku-agartu ministrinin 2022 zhylygy 3 тамыздағы № 348 буйрыгы [Order of the Minister of Education of the Republic of Kazakhstan dated August 3, 2022 No. 348 on approval of State mandatory standards of preschool education and training, primary, basic secondary, general secondary, technical and professional, post-secondary education]. Available at: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031> (In Kazakh). (accessed: 25.01.2024 г.).
2. 1-4-synpytarga arналған «Enbekke baulu» paninin oku bagdarlamasy [Curriculum of the handicraft discipline for grades 1-4]. Adistemelik nuskaulyk, Astana, Y. Altynsarin atyndagy UBA, 2023, 56 p. (In Kazakh).
3. Nazirova G.M., Rahimova F.M. Metodologicheskie osnovy' formirovaniya tvorcheskoj deyatel'osti budushchih pedagogov-vospitatelej [Methodological foundations for the formation of creative activity of future educators-tutors]. *E'konomika i socium*, 2023, no. 1-1 (104), pp. 334-339. (In Russian).
4. Sharibaev N.Yu., Kuchkarov B.H., Ergashov A.K., Abdulhaev A.A., Muminzhonov M.M. Tvorcheskaya deyatel'nost' kak osnova razvitiya [Creative activity as a basis for development]. *E'konomika i socium*, 2022, no. 5-2 (92), pp. 837-840. (In Russian).

5. Grebennikova V.M., Grebennikov O.V., Ignatovich V.K., Semenova A.V. **Razvitie issledovatel'skikh interesov starsheklassnikov v processe sovmestnoj tvorcheskoj deyatel'nosti so studentami pedagogicheskogo vuza** [Development of research interests of high school students within the joint creative activity with students of a pedagogical university]. *Perspektivy' nauki i obrazovaniya*, 2023, no. 1 (61), pp. 321-339. (In Russian).
6. Ahmetsapa A.E., Zholtaeva G.N., Abuhanova A.B. **Bolashak bastauysh synyp mugalimderin kasibi-shygarmashylyk is-areketke dayarlaudyn algyshtararty** [Prerequisites for the preparation of future primary school teachers for professional and creative activities]. *L.N. Gumilev atyndagy Eurazia ulttyk universitetinin habarshysy. Pedagogika. Psihologiya. Sociologiya seriasy*, 2023, no. 3, pp. 24-36. (In Kazakh).
7. Sarsekulova D., Zholtayeva G., Mailybayeva G., Akhmetsapa A. **Bastauysh synyp mugaliminin kashykyktan okytu zhagdajyndagy shygarmashylyk is-areketi** [Creative activity of a primary school teacher under distance learning conditions]. *Pedagogy and Psychology*, 2023, vol. 1, no. 54. (In Kazakh).
8. Tattibaeva G. **«Korkem enbek» paninde bejneleu onerin okytuda bastauysh synyp okushylarynyn shygarmashylyk damuy** [Creative development of primary school students in teaching fine arts in the "artwork" discipline]. *Problemy' inzhenernoj grafiki i professional'nogo obrazovaniya*, 2023, vol. 68, no. 1, pp. 63-72. (In Kazakh).
9. Akhmetsapa A., Zholtayeva G., Uzunboylu H., Sarsekulova D. **Shygarmashylyk bastauysh synyp mugaliminin kasibi is-areketinin komponenti retinde** [Creativity as a component of the professional activity of a primary school teacher]. *Pedagogy and Psychology*, 2023, vol. 55, no. 2, pp. 204-214. (In Kazakh).
10. Shumakova, N.B., Shcheblanova E.I., Shcherbo N.P. **Issledovanie tvorcheskoj odarennosti s ispol'zovaniem testov P.Torrensa u mladshih shkol'nikov** [A study of creative giftedness using P. Torrens tests in primary school children]. *Voprosy' psihologii*, 2001, vol. 1, pp. 27-32. (In Russian).
11. Sa'diyah U., Suradji M., Tamaji S.T., Fauziyah N.R. **The Effect of Implementing Project Based Learning Assisted by Manipulative Learning Media on Elementary School Students Understanding**. *AJER: Advanced Journal of Education and Religion*, 2024, vol. 1(1), pp. 53-61.
12. Rehman N., Zhang W., Mahmood A., Fareed M. Z., Batool S. **Fostering twenty-first century skills among primary school students through math project-based learning**. *Humanities and Social Sciences Communications*, 2023, vol. 10(1), pp. 1-12.
13. Sun J.A. **Project-Based Learning (PBL) Event in a Chinese Rural School: How Can PBL Help Teachers and Students Accomplish Deep Learning?** *Research and Advances in Education*, 2023, vol. 2 (4), pp. 59-68.
14. Umralieva, L.M., Sabyrova, A.K. **Virtualdy murazhaj adisin koloner bujymdary men shygarmashylysh zhymystardy taldau uderisinde koldanu** [Application of the virtual museum method in the process of analyzing handicrafts and creative works]. *Vestnik universiteta Yasavi*, 2023, vol. 1, no. 127, pp. 351-363. (In Kazakh).
15. Zakeri N.N., Hidayat R., binti Yaakub N.F., Balachandran K.S., binti Azizan N.I. **Creative methods in STEM for secondary school students: Systematic literature review**. *Contemporary Mathematics and Science Education*, 2023, vol. 4(1), pp. 23003.

Авторлар туралы мәліметтер:

Касимова Махаббат Арсыхановна – 8D01301 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі білім беру бағдарламасының докторанты, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Қазақстан Республикасы, 160012, Шымкент қ., А.Байтұрсынов 13, тел.: 8-701-808-03-52 e-mail: aio_a@mail.ru.

Ахатаева Ұлсана Борақызы – PhD, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Бастауышта оқыту әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы, Қазақстан Республикасы, 160012, Шымкент қ., А.Байтұрсынов 13, тел.: 8-702-628-02-41, e-mail: ulsana_a@mail.ru.

Есназар Асель Жаңаберженқызы – PhD, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Бастауышта оқыту әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы, Қазақстан Республикасы, 160012, Шымкент қ., А.Байтұрсынов 13, тел.: 8-775-885-20-23, e-mail: asel.esnazar@mail.ru.

Куанышбаева Зауре Бекеновна* – педагогика ғылымдарының кандидаты, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Бастауышта оқыту әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы, Қазақстан Республикасы, 160012, Шымкент қ., А.Байтұрсынов 13, тел.: 8-701-137-27-87, e-mail: kzb-69@mail.ru.

Касимова Махаббат Арсыхановна – обучающийся докторантуры по образовательной программе 8D01301 Педагогика и методика начального обучения, Южно-Казахстанский педагогический университет имени О.Жанибекова, Республика Казахстан, 160012, г.Шымкент, А.Байтурсынова 13, тел: 8-701-808-03-52, e-mail: aio_a@mail.ru.

Ахатаева Ұлсана Борашқызы – PhD, старший преподаватель кафедры методика начального обучения, Южно-Казахстанский педагогический университет имени О.Жанибекова, Республика Казахстан, 160012, г.Шымкент, А.Байтурсынова 13, тел:8-702-628-02-41, e-mail: ulsana_a@mail.ru.

Есназар Асель Жаңабергенқызы – PhD, старший преподаватель кафедры методика начального обучения, Южно-Казахстанский педагогический университет имени О.Жанибекова, Республика Казахстан, 160012, г.Шымкент, А.Байтурсынова 13, тел:8-775-885-20-23, e-mail: asel.esnazar@mail.ru.

Куанышбаева Зауре Бекеновна* – кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры методика начального обучения, Южно-Казахстанский педагогический университет имени О.Жанибекова, Республика Казахстан, 160012, г.Шымкент, А.Байтурсынова 13, тел:8-701-137-27-87, e-mail: kzb-69@mail.ru.

Kassimova Makhabbat Arsykhanovna – PhD student, “8D01301 – Pedagogy and primary education methodology” educational program, Ozbekali Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Republic of Kazakhstan, 160012 Shymkent, 13 A.Baitursynov Str., tel.: 8-701-808-03-52, e-mail: aio_a@mail.ru.

Akhatayeva Ulsana Borashkyzy – PhD, Senior Lecturer of the Department of primary education methodology, Ozbekali Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Republic of Kazakhstan, 160012 Shymkent, 13 A.Baitursynov Str., tel.: 8-702-628- 02-41, e-mail: ulsana_a@mail.ru.

Yesnazar Assel Zhanabergenkyzy – PhD, Senior Lecturer of the Department of Primary Education Methodology, Ozbekali Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Republic of Kazakhstan, 160012 Shymkent, 13 A.Baitursynov Str., tel.: 8-775-885-20-23, e-mail: asel.esnazar@mail.ru.

Kuanyshbayeva Zaure Bekenovna* – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of primary education methodology, Ozbekali Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Republic of Kazakhstan, 160012 Shymkent, 13 A.Baitursynov Str., tel.: 8-701-137-27-87, e-mail: kzb-69@mail.ru.

MISTI 14.35.07

UDC 378.14.015.62

https://doi.org/10.52269/22266070_2024_2_174

ENHANCING PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL COMPETENCIES IN ASPIRING POLICE OFFICERS VIA VOCATIONAL TRAINING

Kim N.P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of the Republic of Kazakhstan, Professor of the Department of professional psychological training and management, Department of Internal Affairs of the Kostanay Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Kazakhstan, Republic of Kazakhstan.

Kandalina Y.M.* – Candidate of Pedagogical Sciences, acting Associate Professor of the Foreign Philology Department, «Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University» NLC, Republic of Kazakhstan.

In the face of significant global changes affecting Kazakhstan and ongoing reforms across state structures, society is witnessing a surge in specific categories of crimes, emphasizing the urgency of addressing socially dangerous trends. Consequently, there is a crucial need for improved initial professional training for law enforcement officers and an exploration of effective pedagogical methods to foster the necessary personal and professional qualities for their service. The purpose of the article is to demonstrate the development of pedagogical and psychological skills of future police officers in the educational process. The research employs analytical methods, including a thorough examination of psychological and pedagogical literature, scrutiny of normative documents governing educational institutions of the Ministry of Internal Affairs, and an analysis of curricula for initial vocational training courses at the Academy of the Ministry of Internal Affairs. Additionally, diagnostic techniques including surveys, expert evaluations, and empirical data analysis and synthesis were employed.

The study involves a questionnaire survey of 350 students undergoing initial professional training for senior, private, and junior command staff, with results compared to expert assessments provided by instructors. The findings reveal a tendency for students to overestimate their self-evaluation regarding the development of professional and psychological skills, qualities, and stability.